

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi

Johdanto

Oikeusministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi Ahvenanmaan itsehallintolaki. Se korvaisi vuoden 1991 itsehallintolain ja olisi järjestyksessä neljäs itsehallintolaki. Uudistuksen tavoitteena on uudistaa ja kehittää itsehallintojärjestelmää.

Tausta

Uuden Ahvenanmaan itsehallintolain valmistelu on ollut käynnissä viisitoista vuotta. Oikeusministeriö asetti tammikuussa 2025 ministeriöiden ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen edustajista koostuvan yhteisen virkamies- ja asiantuntijatyöryhmän valmistelemaan ehdotuksen uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi. Työryhmän ulkopuoliseksi puheenjohtajaksi valittiin oikeusneuvos Gustav Bygglin. Lisäksi työryhmän työn tueksi ja seuraamiseksi asetettiin korkean tason seurantaryhmä.

Työryhmä on nyt saanut työnsä päätökseen. Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi on laadittu aiemmin tehdyn selvitystyön sekä aiempien lausuntokierrosten tulosten pohjalta. Työryhmän tavoitteena on ollut laatia sekä valtakunnassa että Ahvenanmaalla hyväksyttävä kokonaisuus.

Esitys on työryhmän ehdotus, joka saattaa edellyttää jatkokäsittelyä. Esityksen jatkovalmistelu tapahtuu valtakunnan ja Ahvenanmaan välisenä yhteistyönä ja vuoropuheluna niin virkamies- kuin poliittisella tasolla mietinnön julkaisemisen jälkeen ja lausuntopalaute huomioiden.

Lain valmistelu on tapahtunut pääasiassa ruotsiksi. Lakiehdotus ja esityksen pääasiallinen sisältö, tavoitteet sekä keskeiset ehdotukset on käännetty suomeksi. Mietintö julkaistaan kokonaisuudessaan suomeksi mahdollisimman pian kevään aikana.

Lakiehdotus on käsiteltävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä eduskunnassa ja hyväksyttävä Ahvenanmaan maakuntapäivillä määräenemmistöllä tullakseen voimaan. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2028.

Tavoitteet

Esitys ei muuta itsehallinnon nykyistä asemaa valtiojärjestyksessä, mutta sen tarkoituksena on selkeyttää itsehallintolain nykyistä suhdetta perustuslakiin. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi eräitä perustuslain säännöksiä, joiden muotoilu mukautetaan itsehallintoon vastaavasti sovellettaviin velvoitteisiin. Esityksessä ehdotetaan nykyisen itsehallintolain periaatteisiin perustuvaa järjestelmää eduskunnan ja Ahvenanmaan maakuntapäivien välisen Ahvenanmaata koskevan lainsäädäntövallan jakautumiselle. Ehdotus merkitsee eräitä muutoksia maakunnan ja valtakunnan väliseen nykyiseen lainsäädäntövallan jakoon.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan Ahvenanmaan itsehallinnon uudistamista jatketaan. Hallitusohjelman mukaan Ahvenanmaan itsehallintoa kehitetään ja vaalitaan hyvässä yhteistyössä ja vuoropuhelussa Ahvenanmaan maakunnan kanssa.

Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta.

Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/35482/2024.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.om@gov.fi tai postitse osoitteeseen Oikeusministeriö, PL 25, 00023 VALTIONEUVOSTO. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/35482/2024. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus OM005:00/2025). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasyistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Valtion viranomaisen lausunto on oltava saatavilla myös ruotsiksi.

Aikataulu

Lausunto pyydetään antamaan viimeistään tiistaina 4.8.2026.

Valmistelijat

Lainsäädäntöneuvos Janina Groop-Bondestam, puh. 029 150 334 ja sähköposti janina.groop-bondestam@gov.fi

Linkit

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-499-2> - Reformen av självstyrelselagen för Åland - Självstyrelselagsarbetsgruppens 2025 betänkande

Liitteet:

[Työryhmämietintö - Tiivistelmä ja lakiehdotus \(SUOMI\).pdf](#) - Työryhmämietintö - Tiivistelmä ja lakiehdotus (SUOMI)

[STMn eriävä mielipide ja lausuma 2.4.2026.pdf](#) - Sosiaali- ja terveysministeriön eriävä mielipide ja lausuma 2.4.2026

Jakelu:

Ahvenanmaan syyttäjäalue
Akava ry
Akava-Åland r.f.
Ammattiliitto Pro
Byggnadsförbundet Avd 205 r.f
Digi- ja väestötietovirasto
Eduskunnan kansliatoimikunta
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry
Energiavirasto
Etelä-Suomen syyttäjäalue
Fimea
Folktinget
Företagarna på Åland r.f.
Grön Vänster
Helsingin yliopisto
Huoltovarmuuskeskus
Hållbart Initiativ
Hätäkeskuslaitos
Ihmisoikeuskeskus

Ihmisoikeusliitto
Itä-Suomen syyttäjäalue
JHL Åland (FOA-Å)
Jomala kommun
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
Kansallisarkisto
Kansaneläkelaitos
KD
KEHA-keskus
Keskusta
Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Kirkkohallitus
Kokoomus
Kommunernas socialtjänst
Korkein hallinto-oikeus
Korkein oikeus
Kuntaliitto – Kommunförbundet
Lapin yliopisto
Liberalerna
Liike Nyt
Liikenne- ja viestintäministeriö
Lupa- ja valvontavirasto
Lupa- ja valvontavirasto, työsuojeluosasto
Länsi-Suomen syyttäjäalue
Maa- ja metsätalousministeriö
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
Maahanmuuttovirasto
Mariehamns stad
Markkinaoikeus
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
Moderat Samling för Åland
Obunden Samling
Oikeuskanslerinvirasto
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetushallitus
PAM Servicefacket
PAM-Servicefacket på Åland r.f.
Perussuomalaiset
Pohjois-Suomen syyttäjäalue
Poliisihallitus
Pro Åland
Puolustusministeriö
Rajavartiolaitos
Rikosseuraamuslaitos
Rkp
Ruokavirasto
SDP
Sisäministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Statens Ämbetsverk på Åland

STTK
Suojelupoliisi
Suomen Akatemia
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Suomen Konepäälystöliitto – Finlands Maskinbefälsförbund ry
Suomen Laivanpäälystöliitto – Finlands Skeppsbefälsförbund r.y.
Suomen Lauttaliikenne Oy
Suomen Matkustajalaivayhdistys – Passagerarfartygsföreningen i Finland Ry
Suomen Merimies-Unioni SMU ry – Finlands Sjömans-Union r.f.
Suomen Pankki Finlands Bank
Suomen Varustamot ry – Rederierna i Finland r.f.
Suomen Yrittäjät
Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Tasa-arvovaltuutetun toimisto
Tasavallan presidentin kanslia
TCÅ Tjänstemannaorganisationerna på Åland rf
Tehy Åland
THL
Tiedusteluvalvontavaltuutetun toimisto
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Tilastokeskus
Traficom
Tulli
Tuomioistuinvirasto
Turun yliopisto
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES
Työ- ja elinkeinoministeriö
Työterveyslaitos
Työtuomioistuin
Ulkoministeriö
Ulosottolaitos
Vakuutusosasto
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Valtiokonttori
Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö
Valvira
Vasemmistoliitto
Verohallinto
Vihreät
Väylävirasto
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
Ympäristöministeriö
Åbo Akademi
Åland Industri Arbetare avd. 642 rf
Ålands Framtid
Ålands fredsinstitut
Ålands förvaltningsdomstol
Ålands kommunalanställda JHL r.f. avd. 214
Ålands kommunförbund

Ålands landskapsregering
Ålands Näringsliv
Ålands Producentförbund
Ålands Socialdemokrater
Ålands tingsrätt
Ålands Transportarbetare r.f.
Ålandsdelegationen
Åländsk Center

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suurpää Johanna
Oikeusministeriö

Englund Kristel
Oikeusministeriö